

Diş hekimliği öğrencilerinde mezuniyet sonrası kariyer ve uzmanlık motivasyonu

Melek Taşsöker(0000-0003-2062-5713)^α, Mine Çelik(0000-0002-5151-7662)^α

Selcuk Dent J, ODMFR 2019 Kongre Kitapçığı Özel Sayısı

Başvuru Tarihi: 16 Aralık 2018
Yayına Kabul Tarihi: 08 Şubat 2019

ÖZ

Diş hekimliği öğrencilerinde mezuniyet sonrası kariyer ve uzmanlık motivasyonu

Amaç: Bu çalışmanın amacı bir grup diş hekimliği öğrencisinin mezuniyet sonrası kariyer planları, uzmanlık seçimleri ve bu seçimleri motive eden faktörleri değerlendirmektir.

Gereç ve Yöntemler: Bu anket çalışmasına 3., 4. ve 5. sınıflarda öğrenim gören 226 diş hekimliği öğrencisi katılmıştır. Çalışmada çoktan seçmeli, açık uçlu ve likert tipi skala (1=etkisiz, 2=az etkili, 3=orta, 4=etkili, 5=çok etkili) ile olmak üzere üç farklı yanıt türü kullanılmıştır. Anketin ilk kısmında yaş, cinsiyet, ailenin gelir düzeyi ve eğitim durumları gibi sosyoekonomik durum değerlendirmesi yapılmıştır. İkinci kısmında diş hekimliği mesleğini seçme nedenleri ve etkili olabilecek faktörler sorgulanmış ve son kısmında diş hekimliğinde mezuniyet sonrası kariyer planı hakkında sorular yöneltilmiştir. Verilere tanımlayıcı istatistikler uygulanmış, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır.

Bulgular: Mezuniyet sonrası kariyer planlarında ilk sırayı (% 52.3) 'uzmanlık düşünüyorum' ikinci sırayı (%32.3) 'uzmanlığı kazanana kadar pratisyen diş hekimliği düşünüyorum' almıştır. Çalışma hayatı boyunca uzmanlık düşünmeyen öğrencilerin oranı % 5.9'dur. Öğrencilerin uzmanlık yapmak istedikleri bölümlerde Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi ilk sırada yer alırken (% 33.3), Ortodonti (% 15.2) ikinci sırada ve Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi en son sıradadır (%2.4).

Sonuç: Bu çalışma grubunda uzmanlık motivasyonu çok yüksektir. Katılımcılar arasında Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi en popüler uzmanlık seçimi olmuştur. Uzmanlık motivasyonlarının maddi kaygılar ve mesleki ilgi odaklı olduğu görülmektedir. Bu bulguların doğrulanması ve bu konuda etkili parametrelerin daha iyi anlaşılabilmesi için ülkemiz genelinde farklı üniversite öğrencilerinin dahil edildiği geniş çaplı araştırmalara ihtiyaç vardır.

ANAHTAR KELİMELER

Diş hekimliğinde uzmanlık; Mezuniyet sonrası kariyer; Motivasyon

ABSTRACT

Postgraduate Career and Dental Specialty Motivation in Dental Students

Background: The aim of this study is to evaluate the career plans of a group of dental students after graduation, selection of specialties and factors motivating these choices.

Methods: 226 dental students from 3rd, 4th and 5th grades participated in this survey. In the study, three different types of responses were used: multiple choice, open-ended and likert-type scale (1 = ineffective, 2 = less effective, 3 = moderate, 4 = effective, 5 = very effective). In the first part of the questionnaire, socioeconomic status assessment such as age, gender, income level and education level of the family was made. In the second part, the reasons of choosing dentistry profession and the factors that may be effective were questioned and at the last part, questions were asked about the post-graduation career plan in dentistry. Descriptive statistics were applied to the data and mean and standard deviation values were calculated.

Results: In the post-graduation career plans, 'I think expertise' was the first (52.3%) and the second (32.3%) was 'I think the general practitioner until I gained expertise'. The proportion of students who do not think about expertise throughout their working life is 5.9%. In the departments where students want to do specialization, Oral Surgery is the first (33.3%), Orthodontics (15.2%) is the second and Oral Radiology is the last (2.4%).

Conclusion: In this study group, the motivation of expertise is very high. Oral Surgery is the most popular specialty among participants. It is observed that the motivation of expertise is focused on financial concerns and occupational interest. In order to validate these findings and to better understand the effective parameters, there is a need for large-scale research involving different university students throughout Turkey.

KEYWORDS

Specialization in dentistry; Postgraduate Career; Motivation

GİRİŞ

Uzmanlaşma herhangi bir alanda yüksek verimlilikle ilişkilidir. Bu durum genel olarak sağlık sektörü ve özellikle de genel uygulamaların rekabet içinde olduğu diş hekimliği için de geçerlidir. Mezuniyet sonrası diş hekimliği eğitimi, genel diş hekimliği eğitiminin yetersiz kaldığı toplumun spesifik dental sağlık gereksinimlerini sağlamada kilit role sahiptir.¹

^α Necmettin Erbakan Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Anabilim Dalı, Konya

Bilimsel gelişmelere paralel olarak uygulamaların farklılaşması ve çeşitlenmesi, tıp alanında olduğu gibi diş hekimliği alanında da branşlaşmayı ve uzmanlaşmayı zorunlu kılmıştır. Ülkemizde 26.04.2011 tarih ve 27916 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 6225 sayılı “Torba Yasa” da diş hekimliğinin; Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi, Çocuk Diş Hekimliği, Endodonti, Ortodonti, Periodontoloji, Protetik Diş Tedavisi ve Restoratif Diş Tedavisi şeklindeki 8 ayrı çalışma alanı uzmanlık dalı olarak belirlenmiştir.²

Diş hekimlerinin uzmanlaşma eğilimlerinin çalışma saatleri, finansal fayda, yurtdışı çalışma olanakları, bireysel çalışma imkânı, kişisel ilgi, prestij, ailede diş hekimi yakınının olması, dava korkusu gibi faktörlerden etkilendiği belirtilmiştir.³ Bunların yanı sıra karşılaşılabilecek vakaların karmaşıklığı ve uzmanlığın gerektirdiği entelektüel birikimin de hekimlerin seçimlerinde etkili olduğu bildirilmiştir.⁴

Diş hekimlerinin mezuniyet sonrası kariyer planlamaları ve bunda etkili faktörlere ilişkin literatürde Avustralya, Amerika, İngiltere, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Tayland, Japonya, İsveç gibi ülkelerde yürütülmüş çalışmalar bulunmaktadır.⁵ Ülkemizde ise tıp fakültesi öğrencilerinin uzmanlık seçimleri üzerine yürütülen çeşitli çalışmalar⁶⁻⁸ bulunmakla birlikte diş hekimliği öğrencileri için bu eğilimlerin değerlendirildiği bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmanın amacı bir grup diş hekimliği öğrencisinin mezuniyet sonrası kariyer planları, uzmanlık seçimleri ve bu seçimleri motive eden faktörleri değerlendirmektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu anket çalışmasına 2018-2019 yıllarında Necmettin Erbakan Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi’nde 3., 4. ve 5. sınıflarda öğrenim gören 226 öğrenci katılmıştır. Çalışmada çoktan seçmeli, açık uçlu ve likert tipi skala (1=etkisiz, 2=az etkili, 3=orta, 4=etkili, 5=çok etkili) ile olmak üzere üç farklı yanıt türü kullanılmıştır. Anketin ilk kısmında yaş, cinsiyet, ailenin gelir düzeyi ve eğitim durumları gibi sosyoekonomik durum değerlendirmesi yapılmıştır. İkinci kısmında diş hekimliği mesleğini seçme nedenleri ve etkili olabilecek faktörler sorgulanmış ve son kısmında diş hekimliğinde mezuniyet sonrası kariyer planı hakkında sorular yöneltilmiştir.

İstatistiksel analizler SPSS v21.0 (IBM Corp, Armonk, NY, USA) programı kullanılarak yapılmıştır. Elde edilene verilere tanımlayıcı istatistikler uygulanmış, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır.

BULGULAR

Katılımcı öğrencilerin % 64.2’si Anadolu / Anadolu Öğretmen Lisesi mezunudur. 226 öğrenciden 138’inin (% 61.1) ilk tercihi tıp fakültesidir. Annelerinin büyük çoğunluğu (% 50.7) ilköğretim, babaların büyük çoğunluğu (%53.8) üniversite mezunudur. Ailelerin % 62.7’si 1600-5000 TL gelire sahiptir.

Öğrencilerin diş hekimliği mesleğini seçme nedenlerinde gelirin yüksek olması ve istihdam kaygısı olmaması ile ilgili seçeneklerin daha etkili olduğu görülmüştür, mezuniyet sonrası kariyer planlarında ise ilk sırayı (% 52.3) ‘uzmanlık düşünüyorum’ ikinci sırayı (% 32.3) ‘uzmanlığı kazanana kadar pratisyen diş hekimliği düşünüyorum’ almıştır. Çalışma hayatı boyunca uzmanlık düşünmeyen öğrencilerin oranı % 5.9’dur. Öğrencilerden yalnız 1 tanesi doktora yapmayı düşündüğünü belirtmiştir.

Öğrencilerin % 57.5’i uzmanlık sınavı için dershaneye gitmektedir. Öğrencilerin uzmanlık motivasyonlarında pratisyen diş hekimliği ile ilgili duyulan istihdam kaygısı, uzmanlığın maddi olanakları ve tek branşta çalışma isteklerinin daha etkili olduğu görülmektedir. Öğrencilerin uzmanlık yapmak istedikleri bölümlerde Ağız, Diş ve Çene

Cerrahisi ilk sırada yer alırken (% 33.3), Ortodonti (% 15.2) ikinci sırada ve Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi en son sıradadır (% 2.4). Branş seçimlerinde mesleki ilgi en etkili bulunan motivasyon kaynağıdır.

TARTIŞMA

Çalışmamızda öğrencilerin uzmanlık seçimlerinde ilk sırayı Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi, ikinci sırayı Ortodonti alırken; son sırayı Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi almıştır. Anketler Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi açısından ele alındığında bu branşta uzmanlıkla ilgili maddi beklentilerin karşılanamayacağı algısı ve teorik yükün zorlayıcı olması gerekçelerinin bildirildiği görülmüştür.

Çalışmamızla benzer olarak 2012 yılında Hindistan'da yapılan çalışmada⁹ da Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi ilk, Ortodonti ikinci sırayı almıştır. 2017 yılında Suudi Arabistan'da yapılan bir çalışmada bu sonuç Restoratif Diş Hekimliği olurken,¹⁰ 2018 yılında Avustralya'da yürütülen çalışmada Ortodonti en çok tercih edilen alan olmuştur.⁵ Sağlık alanında çalışan bireyler için, ülkelerin sosyoekonomik durumları ve yürüttükleri sağlık politikaları kariyer planlarının majör bileşenleridir.¹¹ Çalışmamızda öğrencilerin diş hekimliği mesleğini seçme, uzmanlık kararı verme ve uzmanlık alanı seçme motivasyonlarının ortak paydasının maddi kaygılar / istihdam kaygıları olduğu görülmüş olup meslek hayatları boyunca uzmanlık düşünmediğini belirtenlerin oranı yalnızca % 5.9'dur. Bu durum 'yüksek profesyonel statü' ile korele 'yüksek gelir beklentisi' ile açıklanabilir.¹²

SONUÇ

Bu çalışma grubunda uzmanlık motivasyonu çok yüksektir. Meslek hayatları boyunca uzmanlık düşünmediğini belirtenlerin oranı % 5.9'dur. Katılımcılar arasında Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi en popüler uzmanlık seçimi olmuştur. Uzmanlık motivasyonlarının maddi kaygılar ve mesleki ilgi odaklı olduğu görülmektedir. Bu bulguların doğrulanması ve bu konuda etkili parametrelerin daha iyi anlaşılabilmesi için ülkemiz genelinde farklı üniversite öğrencilerinin dahil edildiği geniş çaplı araştırmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

1. Alshahrani S, Masud N, Alswayed T, et al. Emerging Trends in Dental Specialty and Employment Choice Among Male Dentists Graduating from King Saud University between 2005 and 2015. Egypt J Hosp Med 2018;70:948-955.
2. Taşsöker M, Kök H, Özcan Şener S. Knowledge on dental specialties among dental patients who referred to a dental faculty. Yeditepe J Dent 2017;13:25-30.
3. Kanmodi K, Badru A, Akinloye A, Wegscheider W. Specialty choice among dental students in Ibadan, Nigeria. African Journal of Health Professions Education. 2017;9:21-23.
4. Saeed S, Jimenez M, Howell H, Karimbux N, Sukotjo C. Which factors influence students' selection of advanced graduate programs? One institution's experience. J Dent Educ 2008;72:688-697.

5. Giummarra A, Inderjeeth K, Celebic D, Sun ZL, Rincon JC. Factors influencing consideration of dental specialisation: a survey of current dental students at the University of Western Australia. *Ann Stomat* 2018;9:27-34.
6. Ergin A, Dikbaş E, Bozkurt Aİ, et al. Tıp fakültesi öğrencilerinin mezuniyet sonrası kariyer seçimi ve etkileyen faktörler. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2011;32:8-17.
7. Gülten G, Alim K, Metin G. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. *İNÖNÜ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2007;8:49-63.
8. Tekin Ç, Güneş G, Türkol E. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Tıpta Uzmanlık Tercihleri ve Etkileyen Faktörler. *İNÖNÜ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2013;1:5-10.
9. Aggarwal A, Mehta S, Gupta D, et al. Dental Students' Motivations and Perceptions of Dental Professional Career in India. *J Dent Educ* 2012;76:1532-1539.
10. Halawany HS, Binassfour AS, AlHassan WK, et al. Dental specialty, career preferences and their influencing factors among final year dental students in Saudi Arabia. *Saudi Dent J* 2017;29:15-23.
11. Alrashdan MS, Alazzam M, Alkhader M, Phillips C. Career perspectives of senior dental students from different backgrounds at a single Middle Eastern institution. *BMC Medical Education* 2018;18:283.
12. Halawany HS. Career motivations, perceptions of the future of dentistry and preferred dental specialties among saudi dental students. *Open Dent J* 2014;8:129-135.